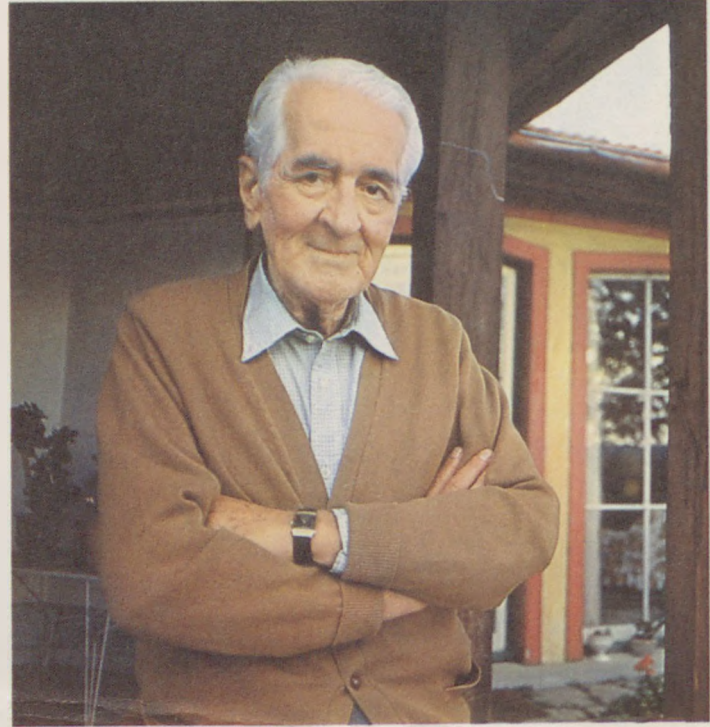

Türk Mimari Tarzının Ateşli Savunucusu Olan Mimarımızın Boğaziçi'ni Süsleyen Birçok Yalıda İmzası Var

Derleyen: Serda Kivılcım

Sedad Hakkı Eldem 1908'de İstanbul'da doğdu. Babası Hakkı Eldem'in hariciyecisi olması nedeniyle ilkokulu İsviçre'de, orta ve liseyi ise Münih'te tamamladı. 1928 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun oldu. Hemen ardından yine yurt dışına giderek Paris ve Almanya'da üç yıl süren stajyerlik dönemini tamamladı. Döndüğünde mezun olduğu akademiye hoca olarak girdi, aynı yıllarda büro faaliyetlerine başladı. O dönemdeki mimari yaşamı ve Akademi'deki durumları, Sedad Hakkı Eldem şu sözlerle anlatıyor: "Mimarlık yaşamıma ilk başladığım zaman eşe dosta çalışıyordum, hani şu "Tonton mimarlık" dedikleri türden. Bir müddet öyle devam ettim, para almadan, sonra gözüm açıldı, konuklara girdim ve şansım birdenbire döndü, çeşitli ödüller aldım. Bu da bana büyük binalar yapma imkanı sağladı. 30'lu yıllar, yani benim Akademi'de hocalık yapmaya başladığım yıllar gerçekten şimdikinden çok farklıydı. O zaman hocaların üniversitelerde, akademilerde öğrencilerle birlikte proje yapma imkanı vardı. Hep birlikte proje yapılırdı. Part-time sistemi yoktu. Sınıflar fazla kalabalık değildi. Ressamlarla, heykeltıraşlarla falan işbirliği içindeydik. İdeal bir çalışma şekliydi. Tüm sanatlar biraradaydı. 1940'lara değin böyle sürdü. Sonra artan talep ve talebeler sonucu maalesef bu sistem bozuldu."

Prof. Sedad Hakkı Eldem

ÜST ÜSTE GELEN BAŞARILAR

Sedad Hakkı Eldem yukarıda da ifade ettiği gibi girdiği bütün yarışmalarda başarı kazanmış bir mimarımız. Eserlerinin çoğunun yarışmayla ilgili olduğunu belirten Eldem "Ankara Başvekalet Binası, Hilton Oteli ve Adliye Sarayı hep yarışma sonucu aldığım çalışmalardı. Bunların hepsini çok genç yaşta gerçekleştirdim. Eskiden konuklarda sunulan projelerin hepsi gerçekleşirdi, üstelik ücret de çok tatminkardı" diyor. Hilton Oteli'ni gerçekleştirdiği sıralarda Türkiye'de Amerikan mimarisinin egemen olduğunu açıklayan Sedad Hakkı Eldem: "Ben sürekli Türk mimarisi yapmaktan yanaydım. Bu çok istediğim ve tuttuğum bir tarzıdır. Her sene Anadolu'ya gider ve oradaki evleri incelerdim. Özellikle Bursa ve İstanbul'da çok sayıda evi etüd ettim, yabancı mecmualara bakmaktan daha cazip geliyordu bu bana" şeklinde sürdürüyor sözlerini.

Bayramoğlu Yalısı

TÜRK MİMARİSİNİN ÖRNEK İSMİ

20. yüzyılın, ününü ve başarısını kanıtlamış, Mimar Sinan'dan sonra en büyük Türk mimarı Sedad Hakkı Eldem hiç kuşkusuz yalnız mimar olarak değil, düşünür, öğretmen ve araştırmacı olarak da rakipsiz bir kişiliğe sahip. Yıllarca Türk sanatını mimarlık alanında çağdaş bir senteze kavuşturabilmenin mücadelesini ve uygulamasını vererek kamu ve özel kurumlara ait, her biri anıtsal niteliğe sahip yapılarıyla Türk mimarisini en güzel şekilde yaşatan S.Hakkı Eldem daha 1932'de Akademi'de kurduğu "Milli Mimari Semineri" adlı araştırma merkezi ile Türk mimarisine ne kadar değer verdiğini gösterdi. Yabancı mimarların o dönemde Türkiye'de geliştirdikleri köksüz mimari anlayışına şiddetle karşı çıkarak Türk mimari tarzının yaşatılması için her türlü çabayı harcadı. Dini mimarinin, özellikle kubbe, kemer gibi öğelerini yadsıyan Sedad Hakkı Eldem kaynağını doğaya yakın çevreyle uyum halindeki Türk ev mimarlığından aldığını belirtiyor ve "Benim tarzım modern Türk ve İslam mimarisi şeklinde telakki edilebilecek

durumdadır. Türk mimarisinin modern bir biçimde yansıtılması görüşünü benimsiyor ve taklit halinde uygulanmasını reddediyorum" diyor. Bir yandan Türk mimari tarzının özgünlüğünü koruyarak yansıtılması, diğer yandan tarihi ve doğal çevrenin korunması için çalışmalarını sürdüren ve bu konuda sürekli mücadele veren Sedad Hakkı Eldem'in buna en güzel tavrı olarak Boğaziçi'nde gerçekleştirdiği eşsiz yalılar gösterilebilir. Kıyılarımızı süsleyen 15'i aşkın yalısı çevreyle uyumu bozmadan en güzel yapı örneğini teşkil ederken kamuya ait birçok eseri de Türk mimarisinin görkemli yapıları olarak anılıyor. Yıllardır benimsediği ve uyguladığı Türk mimari tarzının son zamanlarda oldukça moda haline geldiğini de vurgulayan Sedad Hakkı Eldem "Artık çoğu mimar bu tarzı uyguluyor, bir nevi eskiye dönüş var" diyor. Ulusal mimarimizin en başarılı temsilcilerinden olan Sedad Hakkı Eldem için Mimar Sinan Üniversitesi 100. yıl nedeniyle Cumhuriyet döneminin bu büyük mimarına armağan ettiği bir kitap yayınladı.▶

ALTTA Çolakoğlu Yalısı

AĞA HAN ÖDÜLÜ, S.HAKKI ELDEM'İN

Ayrıca Halit Refiğ 1978'de "Sedad Hakkı Eldem ve Ulusal Mimarlığımız" adı altında bir belgesel film yaptı. Ve geçtiğimiz ay Ağa Han Mimarlık Ödülü Zeyrek'te Sosyal Sigortalar Külliyesi eseri ile Sedad Hakkı Eldem'e verildi. Bu ödülü fazlasıyla ve çok önceden hak etmiş olan Sedad Hakkı Eldem anlamlı ve buruk bir ifadeyle "Aslında Ağa Han Ödüllerini almamam için çok mücadele ettiler. Beni çekemeyenler var. Üzerimde haklı ya da haksız birtakım eleştiriler dolaşüyor. Yalova Termal Oteli'ni yıktılar mesela" derken çoğu başarılı olmuş,

gerçekten birşeyler yapmaya gayret gösteren kişilerin kendisiyle irtibata geçmediğini de belirtiyor. Bu konu açılınca hemen aklımıza Çelik Gülersoy geliyor ve Gülersoy'a ilişkin fikirlerini öğrenmek istiyoruz, Eldem ise "Yorum yapmak istemiyorum. Çelik Gülersoy'un birçok mezziyetleri var kuşkusuz. Bina yıkmıyor. Desteklediğim biri, onun gibi birkaç kişi daha olsa iyi olur diye düşünüyorum. Ama Çelik Gülersoy bugüne kadar benimle ilişkide bulunmadı, görüşüp konuşmadık" şeklinde konuşuyor.■

ALTTA Kırac Yalısı

SEAD HAKKI ELDEM'İN BUGÜNE KADAR GERÇEKLEŞTİRDİĞİ YAPILAR

Haraççı Evi-Yeniköy
Fuat Süren Köşkü-Bebek
Safyurlu Köşkleri-Yeniköy
Şemsettin Sirer Yalısı-Yeniköy
Ayduk Koray Yalısı-Yeniköy
Tahsin Gürel Yalısı-Yeniköy
Hilmi Sönmez Köşkü-Tarayba
Rahmi Koç Köşkü-Tarayba
Komili Yalısı-Kandilli
Kırac Yalısı-Kandilli
Bayramoğlu Yalısı-Vaniköy
Çolakoğlu Yalısı-Kandilli
Eymen Topbaş Köşkü-Vaniköy
Sadi Aral Yalısı-Vaniköy
İstinye'de Çekme Kat
Bebek'te Çekme Kat (Kemal Ilıcak'ın)
Elmadağ'da Apartman Binası
Elmadağ Sedad Hakkı Eldem Çekme Katı

Alarko Merkez Binaları
Ankara Fen Fakültesi
Başbakanlık Binası
Ankara Hindistan Sefareti
Ankara Pakistan Sefareti
Ankara Hollanda Sefareti
Ankara Beyrut Sefareti
İstanbul Hilton Oteli
İstanbul Fen Fakültesi
Sosyal Sigortalar Külliyesi
Atatürk Kitaplığı
Taşlık Kahvesi
Salıpazarı İşhanları
Yalova Termal (Yıkıldı)
New-York'ta Türk Pavyonları
Budapeşte'de Türk Pavyonu
Beşiktaş Konukevi
Fındıklı Akademi Restorasyonu Binaları

SEAD HAKKI ELDEM'İN BUGÜNE KADAR YAYINLANMIŞ ESERLERİ

Röleve 1
Röleve 2
Röleve 3
Kula Evleri
Köçeoğlu Yalısı
Türk Bahçeleri
Boğaziçi Anıları
İstanbul Anıları
Yapı
Türkevi 3 Cilt (2 cildi yayınlandı 3. baskıda)
Türk Plan Tipleri
Çırağan Sarayı (Baskıda)
Köprülü Yalısı
Bursa'da Bazı Evler

